

Tereza Chvátalová

Divadelní hra ve službách dramatické výchovy

Oponentský posudek

Tereza Chvátalová zvolila zajímavé a dosud neřešené téma: dramatický text jako východisko práce v dramatické výchově, tj. v divadle dětí a mládež i v interní práci, např. strukturovaném dramatu. Podstatným rysem její diplomové práce je náročnost studia, které práci předcházelo a doprovázelo ji. Zabývala se teorií dramatu, jak řeší vztah mezi čtením textu a jeho divadelním podobou. Probrala dostupné záznamy inscenací podle dramatických textů i vlastní diváckou zkušenost s těmito případy, a musím přiznat, jak mě překvapilo, kolik případů se v minulosti uskutečnilo. Tereza se zabývá dalšími možnostmi tohoto typu práce a navrhuje jak formy práce, tak tituly a látky. Toto vše je přínosem, zejména v tom smyslu, že jde o komplexní pohled na problematiku dosud nezpracovaný. Lze jen konstatovat, že práce naplňuje požadavky na diplomovou práci v oboru dramatické výchovy.

Přesto pár poznámek, spíše polemických než kritických.

Autorka vypočítává důvody, proč v českém divadle dětí převažuje práce s dramaturgií prózy nad využíváním dramatických textů.

První, příčina, kterou bych připojila, je fakt, že jsme počínajíc 70. léty minulého století zaměřili vzdělávání, včetně vysokoškolského, na **dramatizování** a semináře s touto tematikou byly nazývány „dramatizátorské“, to také tvořilo jejich náplň, stejně jako obdobné předměty v rámci kursů i pak VŠ studia. Od absolventů tohoto studia tuto tendenci převzali pak i ostatní – je to disciplína, kterou učitelé a vedoucí souborů ovládají. Je otázka, zda by stálo za úvahu realizovat podobné semináře na téma „dramatický text jako východisko práce v DV“:

Druhá příčina: existuje minimum dramatických textů, jejichž téma odpovídá skutečným životním problémům a postojům dětí, tomu, co je opravdu zajímavé bez ohledu na to „co by měli znát jako vzdělanci“. Kdežto v literatuře pro děti a mládež jsou tato témata hojně zastoupena. Jde o úhel pohledu, ne o to co je „dětem přístupné“. Vezmeme-li v úvahu námět

„rozvod“, dramatik bude psát o jeho příčinách a průběhu. Zajímá to dospělé obecnost a současně je tu bohatá nabídka konfliktních situací. Divadelní teoretici se tím ani zabývat nemohou, nic o tom nevědí. Ale tento námět nese pro děti důležité otázky, co následuje po rozvodu – ztráta jednoho z rodičů, očekávání problémů nebo naopak pozitivních posunů s novým partnerem, změna sociálních situace rodiny atp. Ale i v oblasti nabídky kulturního rozhledu je tomu podobně: sotva děti (a týká se to nejspíš i dospívajících) budou hrát Médeu, ale s chutí a porozuměním se budou zabývat argonauty, jejich dobrodružstvími i zápletkou s Médeiným chováním ve věci zlatého rouna. V obou případech se naplní nejen vhodnější podmínky pro dětský jevištní projev, ale také požadavek, aby práce na divadelním tvaru naplnila potřebu dětí řešit svoje vlastní problémy a hledat v nich i utváření postojů. Proto si myslím, že i nadále hlavním východiskem bude próza, ale ne drama, i když rozšíření jeho možností by určitě bylo dobrým počinem.

Je důležité znát teorii dramatu, ale nejen ji, konfrontovat ji s vývojovou psychologií a pedagogikou. Tyto disciplíny jsou divadelním teoretikům i praktikům neznámé, protože je nepotřebují, a v tom také vězí problematičnost her pro dospělé hrající pro děti, kde by je potřebovali. Divadelníci vidí jako kardinální otázku vztah „text, resp. četba textu“ versus inscenace, kdežto pro DV je důležitý vztah „slovo jako hlavní výrazový prostředek literatury versus jednání jakožto psychofyzická zkušenost“, což dramatickou výchovu začleňuje mezi dramatické disciplíny.

V posuzování jednotlivých případů práce s dramatickým textem Tereza Chvátalová do kategorie dramatických textů zahrnuje i dramaturgii. Je to jiná kategorie, než text, který vznikl právě jako text dramatický. V dramaturgii, natožpak v jevištním přepisu, bývá řada kompromisů či dejme tomu „úhybných manévrů“, zkrátka není to dramatický text svým původem. Eva Polzerová přiznává, že původně chtěla Aničku skřítku dramaturgii, ale nevěděla si rady, a jako východisko zvolila dramaturgii, kterou upravila. Ostatně v její praxi je víc takových příkladů (Malý princ). Jinak řečeno, dramatický text je v mnoha případech volen z nouze, a je tomu tak často u próz, které jsou obtížně dramaturgovatelné. Proto si myslím, že je třeba dramaturgii chápat jako zvláštní kategorii dramatických textů.

Za velmi důležité a záslužné bych považovala pokračování v tom, co začal Josef Rosen – vzdělávání **o divadle a dramatu**, protože absolvent české školy dostal příležitost seznámit se s dílem skladatelů, ale o dramaticích zná jen základní životopisná data a názvy her.

Drobná poznámka k malé poznámce v textu: František Hrubín napsal jedinou hru, která bývá hrána pro děti, ačkoli nebyla takto zamýšlena. Krásku a Netvora napsal na objednávku letního divadla v Krumlově, a to asi v 70. letech, ne před válkou.

Otázka pro obhajobu: Jak byste koncipovala vzdělávání v disciplíně „dramatický text v DV“, jaká témata by měla být jeho obsahem.

Vzhledem ke kvalitám práce a její objektivnosti ji **doporučuji k obhajobě s klasifikací A.**

16.4.2021



prof. Eva Machková